

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Zomerbedverlaging Beneden IJssel

**Advies over reikwijdte en detailniveau
van het milieueffectrapport**

22 mei 2012 / rapportnummer 2485-80

1. Hoofdpunten voor het MER

Zomerbedverlaging in de Beneden-IJssel tussen Zwolle en het Ketelmeer is in de Planologische Kernbeslissing Ruimte voor de Rivier (de PKB) opgenomen als één van de maatregelen voor Hoogwaterveiligheid voor de korte termijn (realisatie voor 2015). Voor de Zomerbedverlaging is een Projectplan voor de Waterwet en een Ontgrondingenvergunning noodzakelijk. Mogelijk is ook een bestemmingsplanwijziging nodig. Het bevoegd gezag voor het Projectplan is Rijkswaterstaat Oost-Nederland, voor de Ontgrondingenvergunning is dit de Inspectie Leefomgeving en Transport en voor de bestemmingsplanwijziging is dit de gemeenteraad van Kampen. Voor de ondersteuning van de besluitvorming wordt de milieueffectrapportage (m.e.r.)-procedure doorlopen.¹ De Commissie voor de m.e.r. (hierna 'de Commissie') is gevraagd te adviseren over de noodzakelijke informatie voor de m.e.r.²

De Commissie beschouwt de volgende punten als essentiële informatie in het milieueffectrapport (MER). Dat wil zeggen dat het MER, voor het meewegen van het milieubelang in de besluitvorming in ieder geval onderstaande informatie moet bevatten:

- Een onderbouwing van de mate waarin de zomerbedverlaging – zonder aantasting van de drinkwaterwinning bij Zwolle – maximaal kan bijdragen aan de taakstelling vanuit de PKB, en een beschrijving welke aanvullende maatregelen nodig zijn om aan de taakstelling voor (de korte termijn) hoogwaterveiligheid uit de PKB te voldoen.
- De gevolgen van de waterstanddaling van de IJssel tijdens perioden met hoge, gemiddelde en lage afvoeren op de grondwaterstanden en daarvan afhankelijke natuurwaarden zowel binnen- als buitendijks. Tevens horen hierbij de gevolgen op de overstromingsfrequentie en –duur van de uiterwaarden en op de doorstroming van bestaande (en nieuwe) nevengeulen.
- Een uitwerking van de gevoeligheidsanalyses met en zonder het project IJsseldelta-Zuid waarin ondermeer duidelijk wordt wat de verschillen zijn in grondafzetmogelijkheden (inclusief depots) en de milieugevolgen daarvan.
- Een optimalisatie van het voornemen waarin de inundatie-, grondwater- en sedimentatieafhankelijke Natura 2000 habitats in de uiterwaarden zoveel mogelijk ontzien worden, indien er aanzienlijke effecten te verwachten zijn.

In de volgende hoofdstukken geeft de Commissie in meer detail weer welke informatie in het MER moet worden opgenomen. De Commissie bouwt in haar advies voort op het startdocument "Zomerbedverlaging Beneden-IJssel". Dat wil zeggen dat in dit advies niet wordt ingegaan op de punten die naar de mening van de Commissie in dit startdocument voldoende aan de orde komen.

¹ In 2010 is een m.e.r.-procedure opgestart voor de Zomerbedverlaging. Hierover heeft de Commissie toen geadviseerd. Vanwege aanpassingen in het project en andere noodzakelijke besluiten heeft het bevoegd gezag de lopende procedure beëindigd en is een nieuwe procedure opgestart. Aangezien de aard van de maatregelen en de bijbehorende milieugevolgen vergelijkbaar zijn met het eerdere project, heeft de Commissie – mede vanwege de consistentie – het advies uit 2010 als uitgangspunt genomen voor het huidige advies.

² Voor de samenstelling van de werkgroep van de Commissie m.e.r., haar werkwijze en verdere projectgegevens, zie bijlage 1 bij dit advies. Projectgegevens en bijbehorende stukken, voor zover digitaal beschikbaar, zijn ook te vinden via www.commissiemer.nl onder *adviezen*.

2. Hoogwaterveiligheid

2.1 Aangepaste doelstelling

De doelstelling voor de Zomerbedverlaging is aangepast. De oorspronkelijke werktaakstelling voor de waterstandverlaging bij maatgevende afvoer was 41 cm bij Zwolle (tussen km 979 en 980) en een bijbehorende waterstanddaling over het hele traject van de zomerbedverlaging. Volgens het Startdocument was dit niet haalbaar vanwege de effecten op natuur, grond- en drinkwater en is een aangepaste taakstelling vastgesteld op minimaal 20 cm bij Zwolle.

Het milieuonderzoek uit de vorige fase heeft tot nieuwe inzichten geleid en tot een alternatief voornemen. Dat is de essentie van de m.e.r. die helder moet worden uitgelegd. Vat daarvoor in het MER de resultaten van het onderzoek (inclusief onzekerheidsmarges) samen waaruit de conclusie is getrokken dat de oorspronkelijke werktaakstelling niet haalbaar is. Geef aan hoe daaruit de aangepaste taakstelling is bepaald en wat de betekenis ervan is voor de hoogwater veiligheidsdoelstelling voor de korte en de lange termijn. Beschrijf daarbij de mitigerende maatregelen die onderzocht zijn waarover in de brief van de Staatsecretaris³ wordt gesproken en geef hun verwachte effectiviteit. Onderbouw de hieruit volgende keuze voor het alternatieve voornemen. Geef daarbij aan welke criteria en verwachte milieueffecten voor natuur, grond- en drinkwater en eventuele andere criteria gebruikt zijn om tot dit oordeel te komen.

Alternatieven

De aangepaste taakstelling komt voort uit de nieuwe randvoorwaarde dat de zomerbedverlaging niet mag leiden tot onacceptabele effecten op de drinkwaterwinning.⁴ Daardoor is het traject, waarbinnen het zomerbed wordt verdiept, verkort van 22 naar 7 km. Als dit proces om te komen tot de verkorting helder en navolgbaar wordt beschreven en de noodzaak om de verlaging te beperken tot de genoemde 7 km goed wordt onderbouwd, lijkt het de Commissie niet zinvol om alternatieven te ontwikkelen voor de Zomerbedverlaging zelf. De in §2.4 van het startdocument genoemde alternatieven voor beheer en onderhoud zullen, indien onderscheidend, volgens de Commissie wel in samenhang met de voorgenomen verdieping moeten worden beschouwd gezien de onderlinge relatie en verbondenheid met elkaar.

2.2 Relatie met andere maatregelen

De verdieping van de Beneden-IJssel wordt gezien als een zelfstandig project maar kan niet los gezien worden van de andere 'Ruimte voor de Rivier'-maatregelen en andere ontwikkelingen in de omgeving. Met de aangepaste taakstelling wordt niet voldaan aan de taakstelling voor de Zomerbedverlaging uit de PKB. Om uiteindelijk wel te kunnen voldoen aan de taakstelling van de PKB wordt in de brief van de Staatsecretaris de samenhang benoemd met fase 1 van de maatregel 'bypass Kampen/IJsseldelta-Zuid' en - niet nader gespecificeerde - aanvullende maatregelen.

³ Aanbiedingsbrief Staatsecretaris, betreffende de IJsselanalyse, kenmerk IENM/BSK 2011/143150, november 2011.

⁴ Ga daarbij in op de zienswijze van de gemeente Zwolle waarin gesproken wordt over een 'rest-effect' en verplaatsing van een 2-tal winputten.

De PKB is gericht op het behalen van de doelstelling van vastgestelde waterstandverlagingen in uiterlijk 2015 (korte termijn) en de reservering van gebieden voor rivierverruimende maatregelen na 2015 (lange termijn). Geef in het MER op hoofdlijnen aan welke maatregelen aanvullend nodig zijn om aan de PKB-doelstelling voor de korte termijn hoogwaterveiligheid te voldoen en wat de milieugevolgen daarvan zijn, ook voor de lange termijn. Ga specifiek in op het onderscheid in fase 1 en 2 van IJsseldelta-Zuid. Geef daarbij aan welke milieueffecten deze aanvullende maatregelen hebben en hoe de besluitvorming over deze maatregelen en de uitvoering in de tijd met elkaar samenhangen. Maak daarbij een onderscheid – in navolging van de PKB – naar de maatregelen die uiterlijk in 2015 uitgevoerd moeten zijn om aan de hoogwaterveiligheidsdoelstelling te kunnen voldoen en de (mogelijke) reserveringen voor de lange termijn.

In het MER moet in eerste instantie – als referentie – duidelijk worden wat de mogelijke gevolgen zijn van de uitvoering van de andere ‘Ruimte voor de Rivier’-projecten, exclusief de verdieping van de Beneden-IJssel (en de aanvullende maatregelen om aan deze PKB taakstelling te voldoen) en de IJsseldelta-Zuid.

2.3 Gevoeligheidsanalyses

In de gevoeligheidsanalyses 1 en 2 van het Startdocument wordt de toekomstvastheid van het project nader onderzocht ten aanzien van ontwikkelingen waarover nog geen duidelijkheid is: de realisatie van het project IJsseldelta-Zuid en de verhoging van het IJsselmeerpeil, die als een van de mogelijke toekomstige maatregelen in het advies van de Commissie Veerman is opgenomen.

Bij het in beeld brengen van de milieugevolgen en de toekomstvastheid van het project in de twee gevoeligheidsanalyses vindt de Commissie twee aspecten van specifiek belang:

1. Grondtransport en -depots;
2. Peilverhoging van het IJsselmeer inclusief uitvoering van het project IJsseldelta-Zuid.

Grondtransport en -depots

In gevoeligheidsanalyse 1, uitvoering project IJsseldelta-Zuid, wordt er van uit gegaan dat de vrijgekomen grond zoveel mogelijk gebruikt wordt voor ondermeer de aanleg van dijken en ophogingen in het projectgebied van IJsseldelta-Zuid. Het is van belang dat in het MER de milieugevolgen van zowel het grondtransport als de eventueel noodzakelijke depots duidelijk worden gemaakt. Dit geldt ook voor het initiatief, waar meer vrijheden voor uitvoerende partijen aanwezig zijn, ten aanzien van de afzet van de vrijkomende grond. In het MER moet duidelijk worden:

- welke grondsoorten in welke hoeveelheden worden verwijderd uit het zomerbed van de IJssel;
- wat de kwaliteit is van de grond die wordt verwijderd uit het zomerbed van de IJssel;
- welke bewerking van de grond nodig is, zoals ontwateren, bezinken en sorteren;
- waar bewerkingen en eventuele (tussen)opslag plaats gaan vinden met een motivatie voor de locatiekeuze ervan en de duur van de opslag voordat het nuttig kan worden toegepast;

- welke transportmogelijkheden er zijn en welke milieugevolgen daarvan te verwachten zijn.

In het Startdocument wordt aangegeven dat een of meerdere keuzes voor de grondverwerking open wordt gelaten voor de nog te kiezen aannemer. Volgens de Commissie moet het MER wel duidelijk maken welke mogelijkheden er zijn en wat de milieugevolgen zijn van de verschillende verwerkingsmethoden. Daarbij is het van belang om aan te geven of en hoe een keuze vanuit wet- en regelgeving (bijvoorbeeld vanuit de Natuurbeschermingswet of Flora- en faunawet) wordt ingeperkt.

Toekomstvastheid Zomerbedverlaging

In gevoeligheidsanalyse 2 worden de gevolgen van de verdieping van de Beneden-IJssel bepaald bij een hoger IJsselmeerpeil. Hiermee wordt inzicht gegeven in de toekomstvastheid van het project. In het project IJsseldelta-Zuid is in dit verband ook een verkennende studie uitgevoerd naar de toekomstvastheid van het project bij een hoger IJsselmeerpeil. De Commissie adviseert om in het MER ook inzicht te geven in de toekomstvastheid van het voorplan wanneer zowel het project IJsseldelta-Zuid wordt uitgevoerd als het IJsselmeer een hoger peil heeft.

3. Ruimtelijke kwaliteit

De tweede doelstelling van het project is het verbeteren van de ruimtelijke kwaliteit van de uiterwaarden van de IJssel. In het Startdocument wordt onder ruimtelijke kwaliteit onder andere verstaan het behoud en versterken van natuur- en landschapswaarden en het beleefbaar maken hiervan door recreatieve toegankelijkheid. Hiervoor wordt in het Startdocument een eerste selectie gemaakt van een achttal geschikte uiterwaarden, waarna deze locaties op hoofdlijnen met elkaar worden vergeleken.

Het Startdocument geeft aan dat de uitgevoerde locatiekeuzestudie in het MER zal worden opgenomen, waarna de inrichting van de geselecteerde locaties nader wordt uitgewerkt. De Commissie kan zich vinden in de gekozen methodiek. Voor het MER adviseert de Commissie de te nemen stappen duidelijk van elkaar te scheiden door aan te geven:

1. waar en welke bestaande ruimtelijke kwaliteit (o.a. natuur, landschap, recreatie) in alle uiterwaarden aanwezig is;
2. welke van deze kwaliteiten in welke mate worden aangetast door de zomerbedverlaging⁵;
3. welke mitigerende maatregelen mogelijk zijn om de gevolgen te minimaliseren;
4. welke ruimtelijke kwaliteiten minimaal vanuit wet- en regelgeving onderdeel (moeten) uitmaken van het voorplan en welke kwaliteiten daaraan worden toegevoegd;
5. waar op basis van bestaande geologische, morfologische en hydrologische omstandigheden (zie ook §4.2 en §4.3) de beste kansen zijn om ruimtelijke kwaliteit toe te voegen;

⁵ Let hierbij specifiek op de instandhoudingsdoelstellingen van Natura 2000-gebieden. Indien aantasting hiervan niet kan worden uitgesloten verdienen alternatieven met minder of geen gevolgen de voorkeur volgens de Natuurbeschermingswet. Zie ook §4.3.

betrek hierbij ook de omvang, de ruimtelijke samenhang en het noodzakelijke beheer- en onderhoud;^{6, 7}

6. welke beheer- en inrichtingsmaatregelen nodig zijn om habitattypen en -soorten te kunnen ontwikkelen dan wel de kwaliteit van bestaande typen en soorten te verbeteren⁸;
7. welke synergie er is met bestaande plannen en programma's, zoals de concept-beheerplannen voor Natura 2000 en de Kaderrichtlijn Water;
8. welke (bestuurlijke) keuzes op basis van haalbaarheid, uitvoerbaarheid en draagvlak worden voorgelegd voor de besluitvorming;
9. hoe realisatie van de ontwikkeling van ruimtelijke kwaliteit wordt geborgd.

Geef daarbij aan hoe toekomstvast de keuze voor de ruimtelijke kwaliteit is in relatie tot de aanvullende maatregelen die nodig zijn om de PKB werктаakstelling voor dit deel van de IJssel te realiseren en de realisatie van het project IJsseldelta-Zuid en een eventuele toekomstige verhoging van het IJsselmeerpeil (gevoeligheidsanalyses §2.3).

Werk in het MER in ieder geval die locatie(s) (in een alternatief) uit die vanuit natuur- en landschap het beste scoort/scoren.⁹ Let daarbij specifiek op (mede met het oog op de beoordeling van het project in het kader van de Natuurbeschermingswet) de effecten op de stromings-, inundatie-, grondwater- en sedimentatieafhankelijke habitats van het Natura 2000-gebied Uiterwaarden IJssel (waaronder de Habitattypen Stroomdalgrasland, Glanshaver- en vossenstaartgraslanden (beide subtypen), Beken en Rivieren met waterplanten en Ooibossen) in de Uiterwaarden van de IJssel (zie ook §4.3). Dit is mede van belang met het oog op de beoordeling van het project in het kader van de Natuurbeschermingswet.

⁶ Zie ook de verschillende zienswijzen die aandacht vragen voor beheer en onderhoud en de effecten daarvan.

⁷ Betrek daarbij ook de Uiterwaarden Windesheim. Zie de zienswijze van Natuurmonumenten.

⁸ In het kader van natuurontwikkeling van uiterwaard habitattypen en -soorten zijn meerdere herstelstrategieën van belang die ook negatieve effecten van de zomerbedverlaging kunnen mitigeren. Twee niveaus kunnen worden onderscheiden waarop de maatregelen kunnen plaatsvinden: herstelstrategieën op gradiënt of landschapsniveau, en op standplaatsniveau (zie ook site Ministerie van EL&I: <http://pas.natura2000.nl>).

⁹ Dat kan een andere locatie zijn dan waarvoor men mogelijk kiest op basis van bijvoorbeeld het criterium uitvoerbaarheid.

4. Bestaande milieusituatie en milieugevolgen

4.1 Algemeen

In het startdocument is in tabel 3.2 een duidelijk en vrijwel compleet overzicht gegeven van het beoordelingskader dat in het MER wordt gebruikt voor de beoordeling van de milieueffecten waarbij terecht zoveel mogelijk kwantitatieve informatie wordt gebruikt in de effectbeoordeling.

In de effectbeoordeling wordt volgens het startdocument een onderscheid gemaakt tussen effecten die optreden in de realisatiefase en die in de beheerfase (eindfase). Geef daarbij aan hoe lang de realisatiefase duurt en hoe lang na-ijleffecten van de realisatiefase te verwachten zijn.

De Commissie vraagt specifiek aandacht voor de beoordelingsaspecten 'Bodem en water', 'Ecologie' en 'Archeologie'.

4.2 Bodem en water

De zomerbedverlaging creëert een situatie waarin de rivier via water- en sedimentbeweging gedifferentieerd op de verschillende seizoenen zal reageren. Hoe die (geo)morfologische reactie zal zijn (sedimentatie of erosie), hoe groot die zal zijn en wat daar de verdere gevolgen van kunnen zijn, hangt af van toekomstige afvoeren bij hoog- en laagwater.

Voor een juiste beoordeling van de gevolgen van veranderingen in de grondwaterstand binnen- en buitendijks is een goed inzicht in de bodemsamenstelling en opbouw noodzakelijk alsmede de geomorfologische en geohydrologische processen die plaatsvinden. Als gevolg van de zomerbedverlaging zijn in de perioden met langdurig hoogwater binnendijks hogere grondwaterstanden en extra kwel (vernatting) te verwachten, terwijl er bij langdurig lage rivierafvoeren sprake kan zijn van een verlaging van de grondwaterstand (versnelde afvoer van grondwater in de omgeving en verdroging). In de uitvoeringsfase en bij het toekomstig onderhoud is ook vertroebeling van het oppervlakte water een belangrijk effect, die van invloed is op aquatische natuurwaarden.

Beschrijf in het MER het morfologisch gedrag van het zomerbed en besteed daarbij ondermeer aandacht aan:¹⁰

- de gevoeligheid voor erosie van het zomerbed en de veranderingen in erosie- en sedimentatieprocessen in het hele traject ten gevolge van de ingreep;
- de snelheid van uitvlakken van een verlaging op twee dieptes in het traject;
- eventuele veranderingen in de samenstelling van de toplaag van de onderwaterbodem (zand/slib) ter plaatse van de verdieping door het naar bovenstrooms opschuiven van de

¹⁰ Zie ook de verschillende zienswijzen waarin aandacht wordt gevraagd voor de zandvang, de chemische kwaliteit van de grond, gronddepots en de effecten daarvan.

slibsedimentatiezone (die zich in de huidige situatie net benedenstrooms van de geplande verdieping bevindt), en mogelijke milieueffecten hiervan.

De te realiseren verdieping van het zomerbed van de IJssel leidt, door de omvang van de ingreep, tot een sterke verandering van het aanwezige (lengte)bodemprofiel. Dit kan gevolgen hebben voor het sedimenttransport en eventuele bodemerosie in het zomerbed. Ook de wijze waarop de verdieping plaatsvindt, zal hierop van invloed kunnen zijn. Voor het MER is het daarom van belang om inzicht te geven in (de onzekerheden van):

- de bodemopbouw en de rivierprocessen;
- de risico's van een mogelijk versnelde erosie, bijvoorbeeld doordat fijner bodemmateriaal aan de oppervlakte komt te liggen;
- de wijze waarop de eventuele risico's kunnen worden beheerst.

Grondwater

De grondwaterstandveranderingen waren aanleiding om de doelstelling aan te passen. Beschrijf in het MER:

- wijziging van het stromingspatroon van het grondwater in de omgeving als gevolg van de zomerbedverdieping, met mogelijk gevolgen voor te beschermen gebieden of objecten (grondwaterwinningen en beheer(s)gebied verontreinigd grondwater afzonderlijk en in relatie tot elkaar), afhankelijk van het invloedsgebied van het gewijzigde stromingspatroon;
- mogelijke gevolgen voor de beschikbaarheid van grondwater voor drinkwaterwinning.¹¹

Tevens wordt gevraagd in hoeverre de zomerbedverlaging past in het provinciale beleid om regionaal grond- en oppervlaktewater zo lang mogelijk in het systeem vast te houden. Ga in het MER in op deze aspecten.

Oevererosie

De invloed op de stabiliteit van de oevers is aangegeven als een beoordelingsaspect. Door de verdieping neemt de erosie van de oevers mogelijk toe. De Commissie adviseert om daarbij te betrekken in hoeverre en waar de nu veelal met steen bestorte oevers ontdaan kunnen worden van steen en welke gevolgen dit geeft voor de erosie van de oevers. Een dergelijk maatregel kan relevant zijn in verband met de natuurontwikkeling in de uiterwaarden.

Waterstanden en oppervlaktewater

Veranderingen van waterstanden in de IJssel als gevolg van de zomerbedverlaging zullen ook leiden tot veranderingen van de standen in watersystemen die in open verbinding staan met de IJssel. Betrek dit gegeven in het MER bij het definitief vaststellen van het onderzoeksgebied. Besteed daarnaast in het MER aandacht aan de mate waarin ter plaatse van deze systemen de waterstanden (kunnen) veranderen in de verschillende seizoenen en tot welke aanvullende maatregelen en/of effecten dit kan leiden.¹²

¹¹ De grondwaterbescherming, de interceptiewinningen voor de beheersing van de aanwezige grondwaterverontreiniging in Zwolle en voor bijvoorbeeld landbouw en natuur in de omgeving.

¹² Zie ook de verschillende zienswijzen die aandacht vragen voor de gevolgen voor de scheepvaart en de haveningangen aan de Beneden-IJssel.

Sedimentmanagement bij beheer en onderhoud

Voor het op diepte houden van het zomerbed na oplevering van de vergraving zal periodiek moeten worden gebaggerd. Zowel de frequentie en omvang van dit onderhoudsbaggerwerk als de eigenschappen van het gebaggerde volume zullen afhangen van het langjarige afvoerloop. Bij een hoogwater wordt veel zand aangevoerd dat ter plaatse bezinkt. Als een hoogwater meerdere jaren uitblijft, zal vooral slib bezinken. Met de interactie tussen het afvoerloop in voorgaande maanden/jaren en de mate van aanzanding of aanslibbing zal in het beheer en onderhoud rekening moeten worden gehouden. Dit geldt met name voor het effect van het baggeren zelf (vertroebeling) als de bestemming van de gebaggerde specie (terugstorten, benutten of opslaan in speciedepot). Gezien de mogelijke milieueffecten van het onderhoudsbaggerwerk moet in het MER het sedimentmanagement bij beheer en onderhoud van de verdieping in verschillende scenario's van het afvoerloop worden uitgewerkt¹³.

4.3 Ecologie

Voor uiterwaardbiotopen (habitats) en soorten (flora en fauna) zijn naast doorstroming, inundatiefrequentie, -duur en grondwaterstanden ook de daarin optredende fluctuaties en de seizoensperiodiciteit daarvan, wezenlijke ecologische factoren.¹⁴ Optimale standplaatscondities hangen samen met de amplitude in de grondwaterstand waarbij tevens een hoge frequentie in fluctuaties en inundaties van belang is (bijvoorbeeld korte en langdurige inundaties zijn wezenlijke ecologische antagonisten). Deze factoren zijn niet alleen van belang voor de Glanshaver- en vossenstaartheilanden, de Stroomdalgraslanden en Ooibossen in Natura 2000-gebied Uiterwaarden IJssel, maar ook voor daaraan gebonden flora- en fauna. Geef in het MER duidelijk aan waar de gevoelige habitats liggen en welke effecten daarop te verwachten zijn. Geef ook aan of zettingsproblemen in veengronden te verwachten zijn evenals verandering in de doorstroming van wateren binnen de uiterwaarden (nevengewelen en strangen). Ga daarbij ook in op effecten van vertroebeling op aquatische ecosystemen.

Voor een goede kwantitatieve effectvoorspelling van de zomerbedverlaging op de habitats is een keuze van relevante parameters op een voldoende onderscheidend detailniveau van groot belang. Voor goede afstemming van gebiedsspecifieke ecologische relaties dienen de karakteristieke standplaatsfactoren (parameters) per habitattypen mede te worden afgeleid uit gegevens van meetnetten uit het studiegebied. Geef daarbij aan in hoeverre trendmatige ontwikkelingen in de gegevens uit het studiegebied inzicht bieden in de karakteristieke standplaatsfactoren, en de bepaling ervan beïnvloeden.

De effecten op de instandhoudingsdoelstellingen voor Natura 2000-gebied Uiterwaarden IJssel zijn onderdeel van het aspect 'ecologie'. De gevolgen van veranderingen in (grond)waterstromingen, grondwaterstandfluctuaties, overstromingsfrequentie en -duur en seizoensperiodiciteit op natuurwaarden zijn volgens de commissie essentieel voor de besluitvorming. De Commissie adviseert deze aspecten op te nemen in het MER/Passende beoorde-

¹³ Zie ook de zienswijzen van de Natuurvereniging IJsseldelta en de KNNV Zwolle.

¹⁴ Zie ook de verschillende zienswijzen die aandacht vragen voor de natuurwaarden in de uiterwaarden en het onderwaterleven.

ling.¹⁵ Ga bij het aspect natuur ook in op de effecten van veranderingen in ‘overstromingsfrequentie en –duur’ op de sedimentatie in de uiterwaarden en de ruimtelijke variatie in zandige oeverzones en oeverwallen en kleiige uiterwaarden. Beschouw tevens de cumulatie van de effecten met die van andere projecten in het studiegebied.

4.4 Archeologie

Onder het verbeteren van de ruimtelijke kwaliteit van de uiterwaarden van de IJssel wordt onder andere verstaan het behoud en versterken van cultuurhistorische waarden, waaronder archeologie.¹⁶ Geef in het MER een overzicht van bekende en verwachte cultuurhistorische waarden van de uiterwaarden in het plangebied. Besteed hierbij aandacht aan alle drie de facetten van cultuurhistorie:

- archeologie;
- gebouwd erfgoed;
- cultuurlandschap.

Beschrijf de beleefde kwaliteit, de fysieke kwaliteit en de inhoudelijke kwaliteit van aanwezige waarden. Hierbij kan eventueel gebruik gemaakt worden van de waarderingscriteria uit de ‘Handreiking cultuurhistorie in m.e.r. en MKBA’¹⁷. Beschrijf de effecten van alternatieven/varianten op deze kwaliteiten. Beschrijf ook in welke mate effecten op cultuurhistorische waarden verzacht kunnen worden binnen de alternatieven/varianten. Uit het MER moet in ieder geval blijken in hoeverre de alternatieven/varianten verschillen ten aanzien van effecten op bekende of verwachte cultuurhistorische waarden.

¹⁵ Uit de wetgeving volgt dat een project of plan alleen doorgang kan vinden als de zekerheid wordt verkregen dat de natuurlijke kenmerken niet worden aangetast, of de zogenaamde ADC-toets¹⁵ met succes wordt doorlopen. Dit houdt op grond van art. 19g en 19h van de Natuurbeschermingswet 1998 respectievelijk in:

- A: zijn er Alternatieve oplossingen voor een project of handeling? inclusief locatiealternatieven.
- D: zijn er Dwingende redenen van groot openbaar belang waarom het project toch gerealiseerd moet worden?
- C: welke Compenserende maatregelen worden getroffen om te waarborgen dat de algehele samenhang van Natura 2000 bewaard blijft?

¹⁶ Zie ook de zienswijze van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed en de Erfgoedraad Kampen.

¹⁷ Handreiking opgesteld door Witteveen+Bos in opdracht van de rijksdienst voor het Cultureel erfgoed. Van deze handreiking uit 2007 is ook een samenvatting uit 2009 beschikbaar.

BIJLAGE 1: Projectgegevens reikwijdte en detailniveau MER

Initiatiefnemer: programmadirectie Ruimte voor de Rivier

Bevoegd gezag: het bevoegd gezag voor het Projectplan is Rijkswaterstaat Oost-Nederland, voor de Ontgrondingenvergunning is dit de Inspectie Leefomgeving en Transport en voor de bestemmingsplanwijziging is dit de gemeenteraad van Kampen.

Besluit: Projectplan voor de Waterwet, ontgrondingenvergunning, bestemmingsplan

Categorie Besluit m.e.r.: D3.2 Projectplan Waterwet
plan-m.e.r. vanwege kaderstelling en plan-m.e.r. vanwege passende beoordeling

Activiteit: Zomerbedverlaging in de Beneden-IJssel tussen Zwolle en het Ketelmeer is in de Planologische Kernbeslissing Ruimte voor de Rivier (PKB) opgenomen als één van de maatregelen voor Hoogwaterveiligheid. Bij de zomerbedverlaging komt een grote hoeveelheid zand vrij die gebruikt kan worden in andere projecten.

Bijzonderheden:

In 2010 is een m.e.r.-procedure opgestart voor de Zomerbedverlaging. Hierover heeft de Commissie toen geadviseerd. Vanwege aanpassingen in het project en andere noodzakelijke besluiten heeft het bevoegd gezag de lopende procedure beëindigd en is een nieuwe procedure opgestart. Aangezien de aard van de maatregelen en de bijbehorende milieugevolgen vergelijkbaar zijn met het eerdere project, heeft de Commissie – mede vanwege de consistentie – het advies uit 2010 als uitgangspunt genomen voor het huidige advies.

Procedurele gegevens:

aankondiging start (eerste) procedure in de Staatscourant nr. 16914: 28 oktober 2010
ter inzage legging van de informatie over het voornemen: 29 oktober t/m 25 november 2010
adviesaanvraag bij de Commissie m.e.r.: 8 juli 2010
(eerste) advies reikwijdte en detailniveau uitgebracht: 10 december 2010
aankondiging start (tweede) procedure in de Staatscourant nr. 5609: 21 maart 2012
ter inzage legging van de informatie over het voornemen: 22 maart t/m 18 april 2012
adviesaanvraag bij de Commissie m.e.r.: 21 maart 2012
(tweede) advies reikwijdte en detailniveau uitgebracht: 7 mei 2012
herzien (tweede) advies reikwijdte en detailniveau uitgebracht: 22 mei 2012

Samenstelling van de werkgroep:

Per project stelt de Commissie een werkgroep samen bestaande uit enkele deskundigen, een voorzitter en een werkgroepsecretaris. Bij dit project bestaat de werkgroep uit:

Drs. B.F.M. Beerlage (werkgroepsecretaris)

Dr. W. ten Brinke

Dr. F.H. Everts

Ir. J.H.J. van der Gun

Ing. D. Hamhuis

Drs. J.G.M. van Rhijn (voorzitter)

Werkwijze Commissie bij advies reikwijdte en detailniveau:

In dit advies geeft de Commissie aan welke onderwerpen naar haar mening behandeld dienen te worden in het MER en met welke diepgang. De Commissie heeft de hierna genoemde informatie van het bevoegde gezag ontvangen. Deze informatie vormt het uitgangspunt van haar advies. Zie voor meer informatie over de werkwijze van de Commissie www.commissiemer.nl op de pagina *Commissie m.e.r.*

Betrokken documenten:

De Commissie heeft de volgende documenten betrokken bij haar advies:

- Notitie Start van de m.e.r.-procedure Zomerbedverlaging Beneden-IJssel, DHV, maart 2012.

De Commissie heeft kennis genomen van 30 zienswijzen en adviezen, die zij tot en met 18 april 2012 van het bevoegd gezag heeft ontvangen. Zij heeft deze, voor zover relevant voor m.e.r., in haar advies verwerkt.

Advies over reikwijdte en detailniveau van het milieueffectrapport Zomerbedverlaging Beneden IJssel

ISBN: 978-90-421-3526-0

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Arthur van Schendelstraat 800 Utrecht

T 030 - 234 76 66

F 030 - 233 12 95

E mer@eia.nl

w www.commissiemer.nl

